

A Szerzői Jogi Szakértő Testület szakvéleményei

Könyvillusztrációk engedély nélküli felhasználásával okozott vagyoni hátrány mértéke

Ügyszám: SZJSZT 32/2000

A bíróság által feltett kérdések:

1. A bíróság által rendelkezésre bocsátott büntető iratok tartalma és bűnjelek tanulmányozása alapján választ kell adni arra, hogy amennyiben jogsértés történt, mekkora a vagyoni hátrány összege?
2. Mekkora szerzői jogdíj járt volna törvényesen az alkotó jogutódjának?

Az eljáró tanács válasza:

A kérdésekre való válaszadásnál az eljáró tanács abból indult ki, hogy a szerzői jogsértés mikor és milyen cselekménnyel valósult meg, és ennek következtében a szerzőt, illetve a szerzői jogi jogosultat mekkora vagyoni hátrány érte.

Az iratokból megállapítható, hogy W. Á. szerző és az E. Kiadó között 1970-ben szóbeli megállapodás alapján a Kiadó – a szerző által a ... című mű illusztrációjaként készített 14 rézkarc – további nagyobb méretű változatát 700 példányban, azaz a 14 db-ból álló sorozatról lévén szó 700 X 14, összesen 9800 darabot nyomtatás útján sokszorosította.

A szerzői jogról szóló 1970-ben hatályos, 1969. évi III. törvény – a jelenleg hatályos 1999. évi LXXVI. törvényhez hasonlóan – a mű nyilvánosságra hozatalát, felhasználását a szerző, illetve a jogosult írásbeli engedélyéhez köti, és a szerzőnek, ill. a jogosultnak a felhasználás ellenében díjigényt állapít meg.

A felhasználási szerződések feltételeit és a díjak mértékét műfajonként, illetve főbb felhasználási módonként a szerzői jogi törvényhez és a végrehajtási rendelethez kapcsolódó 1999. szeptember 1-ig hatályos művelődési miniszteri rendeletek határozták meg. E rendeletekben megállapított díjmértékeket a szerződő felek a 80-as évek végétől kezdődően egyre inkább mellőzték és a valós piaci viszonyok szerint alakították a díjakat.

A korábban hatályos szerzői jogi törvény értelmében felhasználás a mű nyilvánosságra hozatalához szükséges folyamat, ami első lépésben a sokszorosítással már megvalósult. A szerzői jogsértés következményeit azonban a felek (akkor legalábbis úgy tűnt, hogy véglegesen) megállapodással – a jogsértéssel előállított művek megsemmisítésével – rendezték.

A szerzői jogok megsértése és ennek következtében vagyoni hátrány keletkezése a megsemmisítésre ítélt, utóbb előkerült nyomatok forgalomba-hozatalával, kereskedelmi forgalmazásával és kiállításával 1996-ban megvalósult. A műveknek a szerző, illetve halálát követően a szerzői jogokkal rendelkező jogutódainak az engedélye nélküli felhasználásával a szerző személyhez fűződő és vagyoni jogai sérültek.

A szerzői jogok megsértésével összefüggésben a szerzőt, illetve halálát követően a jogutódot ért vagyoni hátrány összegét jelen büntetőügyben a Büntető Törvénykönyvnek a vagyoni hátrány fogalmára vonatkozó értelmezése, a vagyonban okozott kár és az elmaradt vagyoni előny alapján lehet meghatározni. Ez a gyakorlatban azzal az összeggel azonos, ami a szerzőt, illetve a jogutódot a jogszerű felhasználás ellenében ténylegesen megillette volna.

Lényegében tehát a Szakértő Testület eljáró tanácsa az első kérdésre adott válasszal egyúttal a második kérdésre is választ ad.

A jogsértés által okozott vagyoni hátrány összegét a következő szempontok alapján állapította meg az eljáró tanács.

A szerzők jogutódait ért vagyoni hátrány annak az összegnek felel meg, amelyhez a szerző műveinek jogszerű felhasználása esetén jutottak volna. A szakmában kialakult és mind nemzetközi, mind hazai szinten következetesen alkalmazott gyakorlat az, hogy a művészi rézkarcok példányszáma a 100 példányt nem haladja meg, mert az ezen felüli példányok értéke már alacsonyabbnak számít. A műpéldányok értékét az is befolyásolja, hogy a művész, illetve jogutódja aláírta-e. Ebben az esetben a művész özvegye lett volna jogosult maximum 100 példány aláírására a kialakult gyakorlat szerint. Az eljáró tanács a műpéldányok értékének megállapításánál azt is figyelembe vette, hogy sorozatról van szó. Egy mappa a művész 14 művének nyomtatást tartalmazza.

Mindezek alapján az eljáró tanács az 1996-ban érvényes árakkal kalkulálva 100 példány előállítása esetén egy mappa értékét akként állapította meg, hogy az – megfelelő minőségben

előállítva és aláírva – 180.000-200.000 forintos ártartományba esett volna, ami a mappán belüli műpéldányokra bontva mintegy 13.000-15.000 forintnak felelt volna meg. Az iratokból kiderül, hogy jogszerű felhasználás esetén a jogutódok csak 100 példány kiadásához járultak volna hozzá.

Ami a jogszerű felhasználás esetén járó szerzői jogdíjat illeti, az eljáró tanács figyelembe véve a könyvkiadói és műkereskedői gyakorlatot, valamint azt, hogy W. Á. jogutódjai a művész életművének rangját és lezártságát tekintve milyen alkupozícióban lehetnek volna, megállapítja, hogy a mappák értékesítéséből befolyó ár legalább 50%-a illethette volna meg őket szerzői jogdíjként. Ez a mappánkénti 180.000-200.000 forintos árat és a mappák példányszámát alapul véve minimálisan 9.000.000-10.000.000 forintot tett volna ki.

Megjegyzi azonban az eljáró tanács, hogy a szakmában nem kizárt az sem, hogy a szokásos 100 példány felett is kiadnak nyomtatásokat. Ezeknek az ára azonban, mint ahogy erre a fentiekben utalt az eljáró tanács, kisebb a 100 példány esetében számított árnál.

Budapest, 2000. november 17.

dr. Koltay Krisztina
a tanács elnöke

Sárány Győző
a tanács előadó tagja

id. dr. Ficsor Mihály
a tanács szavazó tagja